

تقاضای طلاق و خودداری مادر از نگهداری کودک: راه حل قانونی چیست؟

Photo: Nika_Vika/depositphotos.com

موسی برزین، وکیل خانه امن

سوال:

سلام!

۹ سال است ازدواج کرده‌ام. با خانم از همان اوایل اختلافات زیادی داشتیم. ایشان یک فرد بسیار عصبانی است که سر هر مساله کوچک یک دعوی بزرگ راه می‌اندازد و طوری آبروریزی می‌کند که همه همسایه‌ها جمع می‌شوند جلوی خانه. فحش‌های بسیار بدی به من می‌دهد و اصلاً احترام من را نگه نمی‌دارد. اصلاً با هم تفاهم نداریم. یک پسر هفت ساله و یک دختر دو ساله هم داریم.

الان اما چند وقت است که ایشان خانه را ترک کرده و پیش پدرش رفته است. بچه‌ها را هم نبرده و هر چه به او می‌گویم حداقل دخترمان را پیش خودت نگه‌دار می‌گوید که به او ربطی ندارد و من خودم باید از او نگهداری کنم.

من بچه‌ها را برده‌ام پیش مادرم اما ایشان هم سالخورده است و توانایی نگهداری از آنها را ندارد. خلاصه از کار و زندگی مانده‌ام. خانم می‌خواهد از طریق بچه‌ها من را تحت فشار بگذارد چون من به او گفته‌ام ۰۰۱ درصد طلاقش می‌دهم و دادخواست طلاق هم داده‌ام ولی الان مشکل من بچه‌ها هستند چون دختر دو ساله‌ام خیلی بی‌تابی می‌کند. مگر نه این است که حضانت بچه تا هفت سالگی بر عهده مادر است؟ آیا من می‌توانم حکم دادگاه بگیرم تا خانم مجبور شود بچه‌ها را نگه دارد؟ آیا می‌توانم شکایت کنم؟

جواب:

سلام آقای محترم!

درست است که حضانت فرزند تا هفت سالگی با مادر است اما توجه کنید که حضانت زمانی است که پدر و مادر فرزند از همدیگر جدا شوند. از آنجا که شما هنوز زن و شوهر محسوب می‌شوید این مقرر در مورد شما صدق نمی‌کند. در دوران زوجیت نگهداری از فرزندان وظیفه هر دو والد (پدر و مادر) است اما با این وجود چون شما دادخواست طلاق داده‌اید این امکان وجود دارد که از دادگاه تقاضا کنید تا تعیین تکلیف نهایی، دستور الزام مادر به نگهداری از فرزند کوچک‌تان که احتیاج به مراقبت مادر دارد صادر شود.

بر طبق ماده هفت قانون حمایت خانواده، «دادگاه می‌تواند پیش از اتخاذ تصمیم در مورد اصل دعوی به درخواست یکی از طرفین در اموری از قبیل حضانت، نگهداری و ملاقات طفل و نفقه زن و محجور که تعیین تکلیف آنها فوریت دارد بدون اخذ تأمین، دستور موقت صادر کند. این دستور بدون نیاز به تأیید رئیس حوزه قضایی قابل اجراء است. چنانچه دادگاه ظرف شش ماه راجع به اصل دعوی اتخاذ تصمیم نکند، دستور صادر شده ملغی محسوب و از آن رفع اثر می‌شود، مگر آنکه دادگاه مطابق این ماده دوباره دستور موقت صادر کند.» شما می‌توانید با استناد به این ماده به شعبه‌ای که دادخواست طلاق در آنجا مطرح است مراجعه کرده و تقاضای صدور دستور موقت بکنید.

سوال:

اگر فرضاً دادگاه این دستور را صادر کند آیا همسرم می‌تواند دوباره از نگهداری بچه خودداری کند؟

جواب:

مساله مهم همین است که اگر با وجود حکم دادگاه مادر حاضر به نگهداری نباشد، امکان اجبار و الزام او وجود ندارد. یعنی اگر ایشان از دستور دادگاه اطاعت نکنند دیگر نمی‌توان به زور بچه را به محل سکونت او فرستاد. عدم تمایل ایشان به نگهداری به هر حال به فرزندتان نیز آسیب خواهد رساند. در این صورت شما موظف خواهید بود از فرزندتان نگهداری کنید و نمی‌توانید با توجیه اینکه دادگاه نگهداری بچه را به مادرش سپرده است از آن امتناع کنید.

بر اساس ماده ۲۷۱۱ قانون مدنی، «... در صورت امتناع یکی از ابویین حاکم باید به تقاضای دیگری یا تقاضای قیم یا یکی از اقربا و یا به تقاضای مدعی العموم نگاهداری طفل را به هر یک از ابویین که حضانت به عهده اوست الزام کند و در صورتی که الزام ممکن یا موثر نباشد حضانت را به خرج پدر و هر گاه پدر فوت شده باشد به خرج مادر تامین کند.»

گرچه امکان التزام به حضانت یا نگهداری وجود ندارد اما اگر همسران از دستور التزام به نگهداری استنکاف کند می‌توانید علیه ایشان شکایت کنید. طبق ماده ۴۵ قانون حمایت خانواده مصوب سال ۱۹۳۱، «هر گاه مسئول حضانت از انجام تکالیف مقرر خودداری کند یا مانع ملاقات طفل با اشخاص ذی حق شود، برای بار اول به پرداخت جزای نقدی درجه هشت و در صورت تکرار به حداکثر مجازات مذکور محکوم می‌شود.»

سوال:

یک مشکل دیگر این است که دو برادر خانم که مجرد هستند و در خانه پدرشان زندگی می‌کنند، انسان‌های خلافکاری هستند. یعنی اهل مواد مخدر بوده و هر روز یک پای‌شان در کلانتری‌ست. اگر دادگاه نگهداری و حضانت دخترم را به مادرش بدهد آیا من می‌توانم بگویم که نباید در خانه پدرش زندگی کند؟

جواب:

بر اساس قوانین ایران، ولایت فرزندان با شماست و در مورد محل زندگی شما اختیار تصمیم‌گیری دارید ضمن اینکه پرداخت نفقه فرزند نیز بر عهده شما خواهد بود. نفقه شامل مسکن نیز هست و به همین دلیل اگر مسکن مناسبی برای فرزندان و به بالتبع برای مادرش تهیه کنید، می‌توانید بخواهید که همسران همراه دخترتان در آن خانه ساکن شوند اما در هر حال نمی‌توانید مانع رفت و آمد همسران به خانه پدرش شوید. گرچه از برخی مواد قانون مدنی می‌توان برداشت کرد که بزرگ شدن کودک در کنار افراد ناسالم و مجرم موجب به خطر افتادن تربیت اخلاقی کودک شده و دادگاه می‌تواند به تشخیص خود تصمیم مناسب را اتخاذ کند.

ماده ۳۷۱۱ قانون مدنی در این مورد مقرر کرده است که: «هر گاه در اثر عدم مواظبت یا انحطاط اخلاقی پدر یا مادری که طفل تحت حضانت اوست صحت جسمانی یا تربیت اخلاقی طفل در معرض خطر باشد، محکمه می‌تواند به تقاضای اقربای طفل یا به تقاضای قیم او یا به رئیس حوزه قضایی هر تصمیمی را که برای حضانت طفل مقتضی بداند، اتخاذ کند...»

با توجه به این ماده شما می‌توانید در تقاضایی که برای دستور موقت می‌دهید و در دادخواست طلاق ذکر کنید که حاضرید مسکن مجزا و مناسب برای همسر و دخترتان تهیه کنید و به دلیل خلافکار بودن دایی‌های بچه، تقاضا کنید که دادگاه نسبت به ممنوعیت رفت و آمد بچه‌ها با دایی‌ها تصمیم‌گیری کند.